

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

7. Herring A. «Searching for 5GW» The handbook of 5GW: A fifth generation of war? Nimble Books, 2010. 274 p.

Ключові слова: права людини, захист прав людини, війна, сучасна війна, війна п'ятого покоління (5GW).

Key words: human rights, human rights protection, war, modern warfare, fifth generation warfare (5GW).

РЯЗАНОВ МИХАЙЛО ЮРІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальної теорії права та держави,
кандидат юридичних наук, доцент*

НОРМАТИВНИЙ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ: АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Феномен права найтісніше пов'язаний з людиною, змістом її буття та сутністю. Цей зв'язок полягає в тому, що право складається з системи правил, робить нормальне життя людини можливим, тоді як факти людської природи роблять такі правила необхідними [1, с. 17]. Право наповнює життям людське існування, збагачує духовність, перетворюючи його з біологічного в соціокультурний вимір. Природа людського буття вимагає гармонійного, комфортного співіснування, що обумовлене різноманітними суспільними відносинами. Право надає можливість людині обирати те правило поведінки у взаємовідносинах з іншими для гармонізації стосунків та адаптації в соціальному просторі, що є неможливим без принципів та норм права.

Застосування антропологічного підходу до правової спадщини та втілення людиноцентричних ідей стали предметом наукових досліджень багатьох вчених. Відтак, Д. Гудима акцентує на необхідності застосування «людського чинника» в процесі гуманізації правотворчої, правозастосовної, правотлумачної та правореалізуючої діяльності [2, с. 123].

Антропологічний підхід у дослідженнях правової спадщини передбачає її вивчення крізь призму суспільства і людських взаємодій та правової культури. Антрополози, які працюють у цій царині, досліджують, як правова спадщина формується, передається і приймається в різних соціальних контекстах, а також, як вона впливає на життя людей і спільнот. У рамках антропологічного підходу в дослідженнях правової спадщини, дослідники звертають увагу на безліч аспектів, таких як правові цінності та правові норми, правові ритуали, правовий досвід і багато інших. Цей підхід допомагає зрозуміти, які значення і сенси надаються певним формам правової спадщини, як вони можуть змінюватися з часом, і як вони можуть впливати на життя людей.

У цьому контексті, є цікавим розгляд нормативності та процесуальності, як аспектів розгляду правової спадщини крізь призму антропологічного підходу.

У цьому підході нормативність правової спадщини означає відповідність правових норм і правил культурним і соціальним цінностям і установкам суспільства, а процесуальність правової спадщини полягає у процедурах і процесах, які використовуються для формулювання і застосування правових норм і правил.

Нормативність правової спадщини в антропологічному підході включає в себе не тільки формальні правила і закони, а й існуючі в суспільстві неформальні норми, традиції і звичаї. Наприклад, сімейні відносини і ролі, звички і звичаї, традиції і релігійні установки можуть впливати на формулювання і застосування правових норм. Ці неформальні норми визначають соціальні та культурні цінності суспільства і можуть бути важливими факторами у визначенні того, що є законним, а що незаконним.

Процесуальність правової спадщини в антропологічному підході включає в себе також не тільки формальні юридичні процедури, а й неформальні процеси, які використовуються для формулювання і застосування правових норм. Важливо розуміти, що ці процеси не обов'язково сліднують формальним юридичним процедурам, але вони також можуть впливати на формулювання і застосування правових норм.

Наприклад, нормативність та процесуальність української традиції «громадської самоорганізації». Українська громадська самоорганізація (громада) заснована на принципах демократії та взаємодопомоги. Її нормативність полягає в закріпленні прав людини на самоврядування та владу громади. Процесуальність полягає в застосуванні специфічних процедур, що встановлюють правила взаємодії між громадою та державою, а також способи прийняття рішень, що стосуються загального блага.

В антропологічному підході нормативність і процесуальність правової спадщини взаємопов'язані і взаємозалежні один від одного. Формальні та неформальні правила та положення, які формують нормативність права, визначають процедури та процеси, що використовуються для застосування цих правил. У той же час процеси та процедури також можуть впливати на формулювання та зміну правових норм та положень [3, с. 6].

Таким чином, у дослідженні правової спадщини через «людино-центризм» можна оцінити втілення духовного та правового досвіду народу та розкрити її гуманістичний вимір. Антропологічний підхід дає можливість зрозуміти правову спадщину як певну конструкцію, яка складається з сукупності висновків, поглядів, зв'язків, відносин, які є результатом правового досвіду її народу та перебувають у розпорядженні сучасного покоління, як його досягнення.

Відповідно, це комплексне явище, яке складається з норм та процедур, що передаються від попередніх поколінь та забезпечують правову стабільність та безпеку суспільства. При цьому важливо

враховувати культурний та історичний контекст, у якому формувалася правова спадщина, а також практики та традиції, що сформувалися в цьому контексті.

Крім того, антропологічний підхід дозволяє вивчити роль правової спадщини в формуванні та зміні культурних та соціальних практик, які відображають ставлення суспільства до права та його ролі в різних сферах життя.

Список використаних джерел:

1. Оборотов Ю. М. Традиції та інновації у правовому розвитку. Психологія і суспільство. 2004. № 1. С. 15–42.
2. Гудима Д. Філософсько-антропологічний підхід – методологічний фундамент сучасної юридичної науки. Проблеми філософії права. 2003. Т. 1. С. 122–125.
3. Авраменко Л. В. Місце поняття «наступність» у категоріальному апараті теорії права. Проблеми законності : респ. міжвідом. наук. зб. Харків : Нац. юрид. академія України. 2006. Вип. 82. С. 3–10.

Ключові слова: правова спадщина, нормативність у правовій спадщині, процесуальність у правовій спадщині, антропологія правової спадщини, методологічні підходи до правової спадщини.

Key words: legal heritage, normativity in legal heritage, procedure in legal heritage, anthropology of legal heritage, methodological approaches to legal heritage.

КОБКО-ОДАРІЙ ВІКТОРІЯ СЕРГІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальної теорії права та держави,
кандидат юридичних наук*

ПРАВОВА СПАДЩИНА: ЩОДО ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ ЄДНОСТІ ТА ЗОВНІШНЬОГО ВИРАЖЕННЯ

Завдання поглибленої теоретичної розробки проблем освоєння правової спадщини іноді висувається перед ученими. Тим часом фундаментальних досліджень, де теоретично узагальнювалися б складні питання щодо основних проблем, закономірностей та механізмів успадкування права в сучасному світі досі майже немає. Адже дослідження правової спадщини має важливе і теоретичне (глибше пізнання правових явищ), і практичне (вдосконалення правотворчого процесу, шляхи та способи реформування права) значення.

Аналізуючи стан наукових розробок із зазначеної тематики, ми виявили, що немає комплексних робіт щодо сутності та змісту правової спадщини. Взагалі питання правової спадщини вивчений дуже слабо, але в правовій науці все ж таки є кілька робіт, які торкаються окремих теоретичних моментів правової спадщини. Зокрема йдеться про роботи таких вчених як: Л. В. Авраменко, В. В. Завальнюк, С. М. Молчанова, Ю. М. Оборотов.

Тіщенко Юлія Валеріївна Елементи міфологічного світогляду у правосвідомості сучасної людини	50
Бальжик Ірена Анатоліївна Захист прав людини під час сучасної війни	54
Рязанов Михайло Юрійович Нормативний та процесуальний аспекти правової спадщини: антропологічний підхід	57
Кобко-Одарій Вікторія Сергіївна Правова спадщина: щодо питання внутрішньої єдності та зовнішнього вираження	59
Кравченко Сергій Петрович Правовий текст як образ лінгвістичного буття права	63
Чувакова Ганна Михайлівна Соціальні аспекти категорій норма-аномалія	66
Кормич Анатолій Іванович Витоки концепції глобального неуправління та її науковий і практичний потенціал	69
Serebro Mykhailo Technological trends in legal practice	72
Антошина Ірина Володимирівна Інформація і право: діалектика взаємозв'язку	74
Скуріхін Сергій Миколайович Етологічний аналіз ресурсів влади	77
Іванченко Ольга Миколаївна До питання співвідношення легітимності права та правової культури в Україні	80
Дудник Руслана Миколаївна Місце гендерного права у системі права України	84
Іванчук Віра Євстафіївна Моніторинг формування професійної правової культури у майбутніх юристів	86
Ковбасюк Степан Валерійович Інституційний підхід в методології державознавства	88
Войткова Аліса Вікторівна Особливості та шляхи реалізації функції оборони України як морської держави	91
Лук'ячук Ольга Вікторівна Статичний та динамічний підходи в інтерпретації права	94
Одарій Віктор Віталійович Порівняльно-правовий метод у застосуванні права	96
Грезіна Олена Миколаївна Етичні аспекти забезпечення якості освітнього процесу в контексті захисту прав учасників освітнього процесу	99